

3rd International Experiential Conference on Applied Teaching

IECAT 2020

"NEW CHALLENGES
IN EDUCATION"

2020

2nd - 4th OCTOBER

3ο Διεθνές
Βιωματικό Συνέδριο
Εφαρμοσμένης
Διδακτικής

Νέες Προκλήσεις στην
Εκπαίδευση

2-4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2020

ΔΡΑΜΑ | DRAMA

ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ξανθή Αλμπανάκη

Περίληψη

Η εξ αποστάσεως μάθηση σε μικτά περιβάλλοντα δημιουργεί την ανάγκη εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας για έρευνα σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές στη διδασκαλία. Ταυτόχρονα, ο αριθμός των ιδρυμάτων εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο που προσφέρουν προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Σε αυτό το πλαίσιο αξιοποιούνται ποικίλα εργαλεία επικοινωνίας ώστε να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται ψηφιακό περιβάλλον το οποίο ανταποκρίνεται στη μεθοδολογία της μικτής μάθησης μέσω της αντίστροφης τάξης (flipped classroom) στα Θρησκευτικά, η οποία αξιοποιήθηκε σε ασύγχρονο επιμορφωτικό μάθημα για θεολόγους για τις ανάγκες σχεδιασμού μαθημάτων εξ αποστάσεως σε ηλεκτρονική τάξη του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεθνής έρευνα (Stacey and Gerbic, 2009) περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό μελετών, οι οποίες τονίζουν ότι οι εκπαιδευτικές πρακτικές που βασίζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφόσον συνδυάζονται αρμονικά με την επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών/τριών βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των εξ αποστάσεως προγραμμάτων (Stacey and Gerbic, 2009).

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση οι διδακτικές και μαθησιακές καταστάσεις είναι τέτοιες όπου ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες είναι απομακρυσμένοι γεωγραφικά και η διδασκαλία βασίζεται σε ηλεκτρονικά μέσα (Keegan, 2001). Η εξ αποστάσεως χαρακτηρίζεται επιπλέον από τα εξής στοιχεία: α) Δυνατότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών και διασφάλιση πρόσβασης σε όλους β) Προσδιορισμός τόπου, χρόνου και ρυθμού μελέτης από τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο γ) Δικαίωμα του εκπαιδευμένου να διαμορφώνει ο ίδιος προοδευτικά τη μορφωτική του φυσιογνωμία (Λυκουργιώτης&Λιοναράκης, 1999).

Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται η διδακτική αξιοποίηση ενός web 2 εργαλείου που εξυπηρετεί την εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση και εμπλέκει ενεργά το σύνολο των μαθητών/τριών. Μέσω της εφαρμογής voice thread, μια «web-based» εφαρμογή, οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν πολυμεσικές παρουσιάσεις και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους.

Η δραστηριότητα εφαρμόστηκε σε μαθητές της Α΄ Λυκείου ενσωματωμένη σε πλατφόρμα moodle σχολικής μονάδας (Αλμπανάκη, 2014) ενώ αξιοποιήθηκε σε διαδικτυακό ασύγχρονο επιμορφωτικό μάθημα για θεολόγους της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την περίοδο της πανδημίας για τις ανάγκες σχεδιασμού μαθημάτων εξ αποστάσεως και σε ηλεκτρονική τάξη του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου.

Η πρακτική μπορεί να αξιοποιηθεί στη σύγχρονη και στην ασύγχρονη διδασκαλία. Κατά τις σύγχρονες συνεδρίες ο εκπαιδευτικός αναθέτει δραστηριότητες τις οποίες οι μαθητές μπορούν να υλοποιήσουν κατά τη διάρκεια της ασύγχρονης διδασκαλίας. Το μικτό αυτό μοντέλο (Blended) αποτελεί μία πολύ καλή πρακτική ειδικά όταν καθίσταται αδύνατη η υλοποίηση της δια ζώσης διδασκαλίας για αντικειμενικούς λόγους ή άλλων έκτακτων συνθηκών (Dziuba, Graham, Moskal, Norberg, Sicilia, 2018).

Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΑΞΗΣ (FLIPPEDCLASSROOM) ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Η εφαρμογή Voicetread (www.voicetread.com) εξυπηρετεί την εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση και εμπλέκει ενεργά το σύνολο των μαθητών. Μέσω της εφαρμογής οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν πολυμεσικές παρουσιάσεις, να σχολιάσουν γραπτά ή προφορικά μέσω ηχογράφησης ή τηλεφωνικού μηνύματος ή να ψηφίσουν μία παρουσίαση (κάτι σαν το Like του facebook). Ο χρήστης τέλος μπορεί να ανεβάσει συλλογή εικόνων (Flickr, New York Public Library) ή video ενώ μαθητές και εκπαιδευτικός μπορούν να σχεδιάσουν πάνω στην εικόνα και να εστιάσουν σε σημεία που χρειάζονται επισήμανση ή που τους δυσκολεύουν.

Η δραστηριότητα υιοθετεί τη μεθοδολογία της αντίστροφης τάξης (Flipped classroom) (Nouri, 2016). Το μοντέλο της αντίστροφης τάξης βασίζεται στην ιδέα ότι η παραδοσιακή διδασκαλία αντιστρέφεται με την έννοια ότι αυτό που γίνεται συνήθως στην τάξη αναστρέφεται ή αλλάζει με αυτό που συνήθως γίνεται από τους/τις μαθητές/τριες εκτός τάξης. Έτσι, αντί οι μαθητές/τριες να

παρακολουθούν μία εισήγηση ή μία παρουσίαση και μετά να εργάζονται στο σπίτι τούς ανατίθεται κάποια δραστηριότητα, μελετούν υλικό μέσω βίντεο, ιστοσελίδων κ.α. υπό την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών. Στα πλεονεκτήματά της συμπεριλαμβάνονται η δυνατότητα επιλογής προσωπικού ρυθμού μελέτης, η ενθάρρυνση για ενεργή συμμετοχή και αλληλεπίδραση με το υλικό του μαθήματος, η επέκταση του σχολικού χρόνου ενώ οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν και να αξιολογούν τη μάθηση των μαθητών/τριών (Gilboy, 2015).

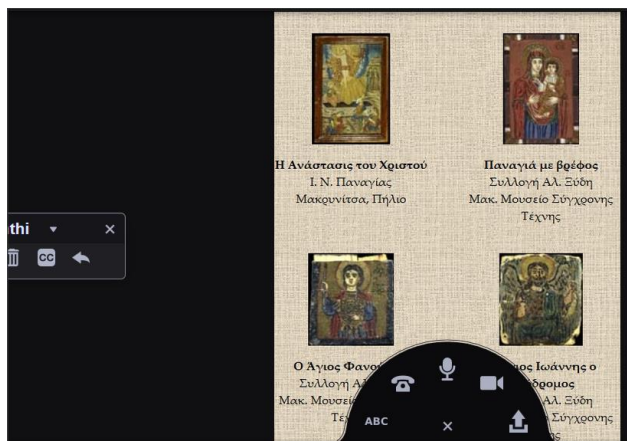
Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα με την αξιοποίηση του εργαλείου voicethread η υλοποίηση του μαθήματος γίνεται εξ αποστάσεως με σύγχρονο και ασύγχρονο τρόπο με υλικό που έχει αναρτήσει ο εκπαιδευτικός. Βασικοί άξονες της φιλοσοφίας του σχεδιασμού υπήρξαν: α) Η διαφοροποιημένη διδασκαλία καθώς απευθύνεται και σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, συγκέντρωσης (ή προβλήματα όρασης). Εργαλεία, όπως το voicethread, βοηθούν τους εκπαιδευόμενους με τη συχνή επανάληψη των κεντρικών σημείων του μαθήματος και την οικεία φωνή του εκπαιδευτικού (Αλμπανάκη, 2013). Η δραστηριότητα μπορεί επίσης να βοηθήσει και στην εκμάθηση σχετικού λεξιλογίου με παιγνιώδη τρόπο, β) Η διαπολιτισμική διάσταση. Η ένταξη των διαδραστικών οπτικοακουστικών δραστηριοτήτων προωθεί την ένταξη μαθητών με μικρή γνώση της ελληνικής ενώ αποκτούν πρακτικές δεξιότητας γεγονός που τους αυξάνει την αυτοπεποίθησή τους. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα εφόσον υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις μαθητών/τριών να εκφραστούν ανάλογα με το πολιτισμικό υπόβαθρό τους, γ) Η ενίσχυση της δημιουργικότητας των μαθητών/τριών καθώς δίνονται η δυνατότητα εφαρμογής νέων τρόπων οργάνωσης, σύνθεσης και αξιολόγησης πληροφοριών, δ) Η κοινωνική διάσταση στην εκπαιδευτική διαδικασία. Με τη δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης το παραγόμενο μαθησιακό υλικό μεταφέρεται έξω από τους τοίχους του σχολείου στο οποίο έχουν πρόσβαση όλοι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί. Οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν με σκοπό την επικοινωνία στην ομάδα και την άμβλυνση τυχόν συγκρούσεων. Τέτοιου είδους δραστηριότητες παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον, όπου οι μαθητές μπορούν να κινηθούν, να εκφραστούν χωρίς το άγχος της επίδοσης εφόσον μπορούν να λειτουργούν και κάτω από μία άλλη ταυτότητα (avatar) ή και ανώνυμα.

Μεθοδολογία υλοποίησης.

Η συγκεκριμένη πρόταση εντάσσεται στην ευρύτερη θεματική της πίστης και λατρείας και ειδικότερα στη βυζαντινή τέχνη του μαθήματος των Θρησκευτικών και μπορεί να αξιοποιηθεί σε διάφορες τάξεις και βαθμίδες εκπαίδευσης με την κατάλληλη αναπροσαρμογή του υλικού. Η συγκεκριμένη δράση στοχεύει: α) στην ενίσχυση της συνεργασίας των μαθητών/τριών εντός και εκτός σχολείου β) στην εξοικείωση και εξάσκηση των εκπαιδευτικών με μεθόδους και τεχνικές ασύγχρονης και εξ' αποστάσεως διδασκαλίας, όπως είναι η κατασκευή ηλεκτρονικών μαθημάτων γ) στη δημιουργία και χρήση απλών εκπαιδευτικών παιχνιδιών στη διδασκαλία δ) στην εκμάθηση και χρήση ελεύθερου και ανοιχτού λογισμικού για ποικίλες εφαρμογές χρήσιμες για τους εκπαιδευτικούς, όπως είναι οι παρουσιάσεις, η επεξεργασία ήχου και εικόνας κ.ά. ε) στη χρήση συνεργατικών εργαλείων. Στις προϋποθέσεις συμπεριλαμβάνονται η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο από το σπίτι και η προϋπάρχουσα εξοικείωση με τη χρήση υπολογιστή και την πλοήγηση στο διαδίκτυο.

Ο εκπαιδευτικός έχει δημιουργήσει μία διαδραστική παρουσίαση μέσα από το περιβάλλον του voicethread ενσωματώνοντας ηχογραφημένα σχόλια και πολυμεσικό υλικό. Κατά τη διάρκεια σύγχρονης διδασκαλίας ο/η εκπαιδευτικός προτρέπει τους/τις μαθητές/τριες να περιηγηθούν στο

περιβάλλον της εφαρμογής voicethread και να επισκεφτούν ανάλογες παρουσιάσεις άλλων χρηστών για να κατανοήσουν τον τρόπο λειτουργίας και τις δυνατότητες που τους παρέχει το συγκεκριμένο εργαλείο. Κατόπιν οι μαθητές/τριες κάνουν εγγραφή στην υπηρεσία και μετά την εγγραφή τους στη εφαρμογή επιλέγουν την «ταυτότητα» με την οποία θα εμφανίζονταν (avatar) και στέλνουν πρόσκληση μέσω email και σε άλλους συμμαθητές τους για να συμμετάσχουν στη δραστηριότητα. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση συλλογών εικόνων διαφορετικής τεχνοτροπίας μέσα από τη εφαρμογή του voicethread με τίτλο: «Η Βυζαντινή Αγιογραφία» όπως φαίνεται στην εικόνα 1.

Εικόνα 1: Το ψηφιακό περιβάλλον της διαδραστικής παρουσίασης «Βυζαντινή αγιογραφία»

Κατά τη φάση της ασύγχρονης διδασκαλίας οι μαθητές/τριες παρακολουθούν εκ νέου την παρουσίαση που έχει εμπλουτιστεί (με ήχο, video, εικόνες) και καλούνται να απαντήσουν στο ψηφιακό περιβάλλον ως προς την τεχνοτροπία των εικόνων που παρουσιάζονται και να σχολιάσουν είτε γραπτά είτε με φωνητικό μήνυμα μέσα στο περιβάλλον του voicethread (Εικόνα 2).

Εικόνα 2: Το ψηφιακό περιβάλλον της διαδραστικής παρουσίασης με σχόλια μαθητών/τριών

Στη διαδραστική παρουσίαση ο/η εκπαιδευτικός αλληλεπιδρά με τους/τις μαθητές/τριες αφήνοντας άλλοτε κάποιο γραπτό μήνυμα και άλλοτε ηχητικό αρχείο ενώ κάποιες φορές συνδυάζονται και τα δύο. Κάθε φορά που κάποιο χρήστης αφήνει σχόλιο στην παρουσίαση έρχεται ειδοποίηση στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του/της διαχειριστή/τριας όπου λαμβάνει ανατροφοδότηση για τον/τη μαθητή/τρια που άφησε σχόλιο και σε ποιο σημείο της παρουσίασης, τότε και με ποια συχνότητα κ.α. Ο/η εκπαιδευτικός παρακολουθεί με αυτόν τον τρόπο την πορεία της δραστηριότητας σε όλη τη διάρκεια κάτι που είναι απαραίτητο ώστε ο εκπαιδευτικός να καταγράφει και να αξιολογεί τις

δυσκολίες των μαθητών/τριών και να αναπροσαρμόζει το διδακτικό υλικό δίνοντας την ανάλογη ανατροφοδότηση.

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι μαθητές/τριες μπορούν να δημιουργήσουν τις δικές τους παρουσιάσεις και να προσκαλέσουν και άλλους χρήστες να συμμετάσχουν ώστε να υπάρξει ευρύτερη διάχυση του υλικού και συμμετοχή σε ψηφιακές κοινότητες μάθησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συγκεντρώνει όλα τα θετικά στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το νέο αντικείμενο από το σπίτι σύμφωνα με τους δικούς τους ρυθμούς και τρόπους, δεν απαιτείται ταυτόχρονη συμμετοχή των εμπλεκόμενων, χωρίς χωροχρονικούς περιορισμούς, ανάπτυξη μεταξύ των εκπαιδευομένων διαδικτυακών συζητήσεων). Μέσα από τα σχόλια των χρηστών στο περιβάλλον του voicethread αναπτύσσεται γόνιμος διάλογος καθώς οι μαθητές/τριες καταλήγουν σε συμπεράσματα και αυτοαξιολογούνται χωρίς τη συνδρομή του εκπαιδευτικού. Η ανατροφοδότηση είναι άμεση αφού ο εκπαιδευτικός συμμετέχει και επιβλέπει την όλη διαδικασία. Οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να μπαίνουν όσες φορές θέλουν στην παρουσίαση, να σχολιάζουν ή να επεμβαίνουν δυναμικά. Στο τέλος του χρονοδιαγράμματος γίνεται η τελική παρουσίαση στην τάξη, ο σχολιασμός και η τελική ανατροφοδότηση και αξιολόγηση.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της εξ αποστάσεως (σύγχρονης και ασύγχρονης) οι συμμετέχοντες χρειάζονται επιβράβευση και ενθάρρυνση, την ικανοποίηση της επίτευξης των στόχων ενώ συχνά και πιέζονται από το χρόνο. Για τους παραπάνω λόγους είναι απαραίτητο οι δραστηριότητες να είναι με τέτοιο τρόπο επιλεγμένες και σχεδιασμένες ώστε να κινητοποιούν τους/τις μαθητές/τριες, να ενεργοποιούν το ενδιαφέρον τους και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Οι μαθητές/τριες επικοινωνούν και συνεργάζονται σε νέα επικοινωνιακά πλαίσια και σε διαφορετικά περιβάλλοντα ενώ δημιουργούνται αυθεντικές καταστάσεις κάτι που συνήθως απουσιάζει από τη μαθησιακή διαδικασία. Ταυτόχρονα αναπτύσσεται ο ψηφιακός γραμματισμός (digital&media literacy) και οπτικός γραμματισμός των μαθητών/τριών. Τέλος αναπτύσσονται δεξιότητες δημοσίευσης ψηφιακού περιεχομένου και χρήσης πολυμέσων ως μέσα επικοινωνίας (Ohler, 2006) ενώ ο οπτικός γραμματισμός που καλλιεργείται αποτελεί μία ακόμη βασική δεξιότητα του ανθρώπου του 21ου αιώνα (Regan, 2008).

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Αλμπανάκη, Ξ. (2013). *Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις του μαθήματος των Θρησκευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με δημιουργική αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών*. Εκδ. Μπαρμπουνάκη.

Αλμπανάκη, Ξ. (2014). «Διδακτική αξιοποίηση της βυζαντινής τέχνης μέσα από εργαλεία Web2 στο μάθημα των θρησκευτικών», Πανελλήνιο συνέδριο «ΝΕΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ», 3-4 Μαΐου 2014, Επιστημονική Ένωση Εκπ/κών Πρωτοβάθμιας για τη διάδοση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (αρ. εγκυκλίου 118000/Γ2/28-8-2013).σσ. 456-461.

Βασιλόπουλος, Χ. (2006). *Παιδαγωγικά μελετήματα*. Εκδ. Βάνιας.

Διαδραστική παρουσίαση «Η Βυζαντινή Αγιογραφία»,
<http://voicethread.com/#q.b5400840.i27528212>.

- Λυκουργιώτης, Α. & Λιοναράκης, Α. (1999). Ανοικτή και παραδοσιακή εκπαίδευση. Στο Βεργίδης, Δ. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Α. Μακράκης, Β. Ματραλής, Χ. *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και Λειτουργίες*. Τόμος Α Σ. 19-35). Πάτρα ΕΑΠ.
- Nouri, J. (2016). The flipped classroom: for active, effective and increased learning – especially for low achievers. *International Journal of Educational Technology in Higher Education* volume 13, Article number: 33 (2016).
- Dziuban, Ch., Graham, Ch., Moskal, P., Norberg, A, Sicilia, N. (2018). Blended learning: the new normal and emerging technologies. *International Journal of Educational Technology in Higher Education* volume 15, Article number: 3 (2018).
- Gilboy, M. B., Heinerichs, S., & Pazzaglia, G. (2015). Enhancing student engagement using the flipped classroom. *Journal of nutrition education and behavior*, 47(1), 109–114. Keegan, D. (2001). Οι Βασικές Αρχές της Ανοιχτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Κόκκος Α. (επιστ. επιμ.), Μεταίχμιο.
- Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην αυγή της 3^{ης} χιλιετίας. Στο Λιοναράκης, Α. (επιστ. επιμ.) *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Εκδόσεις Προπομπός.
- Regan, B. (2008), Why we need to teach 21st century skills – and how to do it *Multimedia Internet@Schools*, 15(4), 10-13. Ohler, J. (2006). The world of digital storytelling. *Educational Leadership*, 63(4), 44-47.
- Stacey, E. Gerbic, Ph. (2009). Effective Blended Learning Practices: Evidence-Based Perspectives in ICT-Facilitated Education. *Turkish Online Journal of Distance Education* 10(3) · July 2009.
- Voice thread. Ανακτήθηκε από: www.voicetread.com στις 9/2/2020.